

Alle landets kommuner

Deres ref:

Vår ref: 2016/52548-2

Arkivkode: 30

Dato: 01.04.2016

Utvidet adgang for fylkesnemnda til å pålegge hjelpetiltak

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet vil minne om endringene i barnevernloven § 4-4 som trer i kraft 1. april 2016. Lovendringen utvider fylkesnemndas adgang til å pålegge forskjellige typer hjelpetiltak, og senker terskelen for å pålegge enkelte tiltak. Målsetningen er at barneverntjenesten ved tidlig intervensjon skal kunne gi rett hjelp til rett tid, og forebygge mere inngripende tiltak som omsorgsovertakelser.

Over tid har stadig flere barn og unge fått hjelp fra barnevernet som et frivillig tiltak, men de siste tre årene har antallet holdt seg stabilt på i overkant av 53 000. For flertallet av familier som kommer i kontakt med barnevernet, er frivillige tiltak i hjemmet tilstrekkelig. Rapporten «Forskningskunnskap om barnevernets hjelpetiltak» fra 2015 viser at åtte av ti familier som får hjelp fra barnevernet oppgir å være fornøyd med tiltakene de får og med samarbeidet med barnevernet. Pålegg om hjelpetiltak har imidlertid vært brukt i svært liten grad. I 2012 ble det totalt fattet fem vedtak i fylkesnemnda om pålegg av hjelpetiltak. I 2013 var tilsvarende antall to.¹

Tidligere regler om pålegg av hjelpetiltak

Frem til 1. april 2016 har barnevernloven § 4-4 hatt tre hjemler til å pålegge hjelpetiltak. Fylkesnemnda har kunnet pålegge opphold i barnehage eller andre egnede dagtilbud når dette har vært nødvendig, og tilsyn dersom vilkårene for en omsorgsovertakelse har vært til stede. For barn med alvorlige atferdsvansker, har fylkesnemnda uten barnets samtykke kunnet fatte vedtak om forelderstøttende tiltak med det formål å redusere barnets atferdsvansker.

Gjeldende regler om pålegg av hjelpetiltak

Fylkesnemndas adgang til å pålegge hjelpetiltak fremgår i dag av barnevernloven § 4-4 tredje, fjerde og femte ledd.

---

¹ Prop. 72 L (2014-2015) side 6

Barnevernloven § 4-4 tredje ledd første punktum regulerer fylkesnemndas adgang til å pålegge kompensierende tiltak. Adgangen til å gi pålegg om «opphold i barnehage eller andre egnede dagtilbud» er videreført fra tidligere lovgivning. I tillegg er det gitt hjemmel for pålegg om «opphold i besøkshjem eller avlastningshjem, leksehjelp, fritidsaktiviteter, bruk av støttekontakt eller andre lignende kompensierende tiltak». Tiltakene kan iverksettes når det er nødvendig for å sikre barnet tilfredsstillende omsorg. Tiltakene kan også pålegges når det er nødvendig av andre grunner. Nødvendighetskravet innebærer at barneverntjenesten ikke kan avhjelpe barnets situasjon ved å iverksette mindre inngripende tiltak. Hjelpetiltak kan ikke pålegges dersom en tilfredsstillende omsorgssituasjon kan oppnås i samarbeid med foreldrene.

Av barnevernloven § 4-4 tredje ledd annet punktum er fylkesnemndas mulighet til å fatte vedtak om tilsyn videreført. I tillegg er det åpnet for at fylkesnemnda kan fatte vedtak om kontrollerende tiltak som meldeplikt og urinprøver. Vedtak om denne type kontrollerende tiltak kan treffes dersom det er nødvendig for å sikre barnet en tilfredsstillende omsorg. Terskelen for at fylkesnemnda kan fatte vedtak om tilsyn er lavere enn tidligere.

Det følger av barnevernloven § 4-4 tredje ledd tredje til fjerde punktum at fylkesnemnda kan pålegge deltakelse i omsorgsendrende tiltak både for barn og foreldre dersom dette er nødvendig for å sikre barnet en tilfredsstillende omsorgssituasjon. Omsorgsendrende tiltak innebærer ulike former for foreldreveiledning og retter seg mot foreldrenes omsorgsevne. Opphold i senter for foreldre og barn omfattes, men fylkesnemndas vedtak vil ikke utløse noen bistandsplikt fra Bufetat for denne type tiltak.² De omsorgsendrende tiltak som kan pålegges, skal være faglig og etisk forsvarlige og bygge på et allment akseptert kunnskapsgrunnlag. Tiltakene har som formål å bedre barnets omsorgssituasjon, og således et annet formål enn de foreldrestøttende tiltakene som er hjemlet i bestemmelsens femte ledd. Foreldrestøttende tiltak etter femte ledd har som formål å redusere barnets atferdsvansker.

For alle vedtak med hjemmel i barnevernloven skal fylkesnemnda vurdere om det vil være til barnets beste at det fattes vedtak om pålegg av hjelpetiltak.

Pålegg om hjelpetiltak er inngripende for familier som er berørt, og det er derfor tidsbegrenset hvor lenge det er anledning til å pålegge hjelpetiltak. For stort sett alle tiltak som kan pålegges, gjelder en tidsavgrensning på et år, men hva gjelder barnehage og andre egnede dagtilbud er det ikke satt noen tidsbegrensning da man har ansett at dette er tiltak som kan gjennomføres uten særskilt deltakelse fra foreldre. Inngrepet tiltakene representerer i den personlige sfære, tilsier at barneverntjenesten evaluerer tiltakene jevnlig, jf. barnevernloven § 4-5.

Iverksettelse av et vedtak om pålegg av hjelpetiltak vil ikke kunne gjennomføres med politibistand. Bruk av politi for å få gjennomført et vedtak om pålegg om hjelpetiltak vil ikke være til det beste for barnet.

Behandlingen i fylkesnemnda

Barnevernloven §§ 7-5 tredje ledd og 7-14 annet ledd er endret slik at fylkesnemnda kan fatte vedtak om pålegg av hjelpetiltak etter en forenklet behandling selv om partene ikke samtykker. Saken kan da avgjøres av nemndsleder alene etter en skriftlig behandling. Det er en forutsetning for en slik behandling av saken, at det vil være ubetenkelig hensett til sakens tema, vanskelighetsgrad, behovet for fagkyndighet, og hensynet til en forsvarlig behandling.

---

² Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, brev av 07.10.2015 ref. 2015/54273-2

De private parter vil i disse sakene, som i alle andre saker som behandles av fylkesnemnda, ha rett til fri rettshjelp.

Direktoratet finner grunn til å bemerke at barneverntjenesten ikke er forpliktet til å forsøke pålegg om hjelpetiltak i alle saker hvor foreldre ikke ønsker hjelpetiltak, men må vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig og til barnets beste. Barneverntjenesten har en plikt til å vurdere om det er grunnlag for omsorgsovertakelse, og de nye reglene om pålegg av hjelpetiltak skal ikke bidra til at barn forblir i en uholdbar omsorgssituasjon i hjemmet.

Med hilsen

Hege Hovland Malterud (e.f)
avdelingsdirektør

Anders Henriksen
fung. seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Kopi til:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Statens Helsetilsyn
Alle fylkesmannsembeter
Sentralenheten for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker
Alle fylkesnemnder
Bufetats regioner